

PKN

Stichting voor onderzoek
historische tabakspijpen

Tijdschrift voor de verzamelaar en onderzoeker

Jaargang 44, nummer 166, januari 2022

Pijpje met de Dordtse Maagd en het Wapen van Zeeland. De uitvoering als parelnaadpijp maakt het niet waarschijnlijk dat deze merk bedoeld waren. Zie pagina 3

Een groep studenten besloot hierop het heft in eigen hand te nemen en richtte op 30 oktober 1897 de Delftsche Studenten Bond op. Zie pagina 10

Rozet van zeven sterren, vindplaats Alphen aan den Rijn, 1720-1740. Het merk op de zijkant van de hiel is door slijtage van de persvorm nauwelijks leesbaar, maar op de linkerzijde is met enige moeite een M te zien. Zie pagina 15

Inhoud

- 3 Pijpen gemaakt voor de verkoop in Zeeland**
Ruud Stam
- 8 Het pijpje van de heer Le Grelle (anekdote)**
Fred Tijmstra
- 10 “Bondspijp”**
Piet Smiesing
- 12 De drie gratiën van Wingender-Knoedgen**
Ruud Stam
- 15 Sterren uit de bagger**
Een onbekende pijpenkop, mogelijk uit
Alphen aan den Rijn
Michiel Purmer
- 21 De PKN-dag op 25 september 2021 in het**
Streekmuseum in Reeuwijk

Wij wensen alle leden een gezond en
voorspoedig nieuwjaar toe

De drie gratiën van Wingender-Knoedgen

Ruud Stam (stamclaypipe@gmail.com)

De drie gratiën waren volgens de Griekse mythologie de dochters van Zeus en Eurynome, maar ook worden zij als nageslacht van andere mythologische figuren genoemd. In de Romeinse mythologie waren zij de dochters van Bacchus en Venus. De drie gratiën zijn Aglaia, die staat voor schoonheid en glans, Euphrosyne, die staat voor vreugde en Thalia, die staat voor geluk. Samen staan de gratiën voor vruchtbaarheid, creativiteit en charme.

De hier afgebeelde pijp is gemaakt in Chokier, nabij Luik. Het is een opvallend ontwerp en de vraag is dan ook welke inspiratie de pijpenmaker gehad heeft om juist dit thema uit te beelden. Waarschijnlijk is het beeld van de drie gratiën, dat in Luik op de Place de Marché boven op de Luikse perroen staat en het symbool van die stad is, de inspiratie voor het ontwerp van de pijp geweest (afb. 1a-b). Dit beeld is van de kunstenaar Jean Del Cour die in 1672 nabij Hamoir aan de Ourthe geboren werd en in 1707 in Luik gestorven is. Hij was een bekende beeldhouwer en architect waarvan nog verschillende werken in en om Luik te bewonderen zijn.

Afb. 1a-b. De drie gratiën op de perroen in Luik. (bron: Wikipedia)

De pijp is gemaakt in de fabriek van Wingender Knoedgen in Chokier. Deze fabriek, die eerst de fabriek Knoedgen-Wingender heette, is in 1835 opgericht door Jacques Knoedgen en zijn zus Marie-Anne die trouwde met Henri Wingender. In 1839 werd dit de firma Wingender-Knoedgen, die tot 1874 onder die naam heeft gewerkt en één van de belangrijkste pijpenfabrieken van België was. Beide families, Wingender en Knoedgen, waren afkomstig uit het Duitse

Westerwald. De pijp staat afgebeeld in de catalogus die vermoedelijk rond 1850 verschenen is (afb. 2).

De hier afgebeelde pijp is zwaar gerookt en door de tabakssappen fraai gekleurd (afb. 3-4). Kennelijk was het een populair model. Immers de afbeeldingen van de gratiën zijn tamelijk versleten, wat duidt op een veelvuldig gebruik van de mal. De pijp is niet gemerkt.

Afb. 2. De pijp zoals deze als nr. 134 afgebeeld is in de catalogus van Wingender-Knoedgen (Echantillons de pipes de la fabrique Wingender- Knoedgen No. 83, a Chokier, Liege).

Afb. 3a-b. De pijp met de drie gratiën van Wingender-Knoedgen

4 a-c. De pijp met de drie gratiën van Wingender-Knoedgen

..

De heer Legrelle had wandborden met complete Gambierpijpen. Het opmerkelijke was dat de pijpen samengesteld waren uit bodenvondsten. Hij wist ze zo te slijpen en te lijmen dat het niet te zien was. Zie pagina 8

De pijp is gemaakt in de fabriek van Wingender Knoedgen in Chokier. Deze fabriek, is in 1835 opgericht door Jacques Knoedgen en zijn zus Marie-Anne die trouwde met Henri Wingender. In 1839 werd dit de firma Wingender-Knoedgen en één van de belangrijkste pijpenfabrieken van België was. Zie pagina 12

De PKN-dag op 25 september 2021 in het Streekmuseum in Reeuwijk. Zie pagina 21

Jan Adriaan Frederiks: De Graanbeurs van Middelburg na de verbouwing van 1846. Zie pagina 12